

מצוות פורים

קטעים משו"ע ושוע"ר – הקשורים לנושא השיעור

תשא ל, יג-טו

זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'. כל העובר על הפקודים מבן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת ה'. העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל לתת את תרומת ה' לכפר על נפשותיכם.

רש"י שם

לפי שרמז להם כאן ג' תרומות ... אחת תרומת אדנים ... והשנית ... משהוקם המשכן ... והן לקנות מהן קרבנות צבור של כל שנה ושנה ... והשלישית היא תרומת המשכן.

רש"י ר"ה ז, א ד"ה אתי

מן הפורים ואילך התחילו הדרשנים לדרוש ברבים בהלכות הפסח.

מגילה יג, ב

אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מה שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים.

רמב"ם הלכות שקלים פ"א

א מצות עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל מחצית השקל בכל שנה ושנה.

ב השקלים אינן נוהגין אלא בפני הבית. ובזמן שבית המקדש קיים נותנין את השקלים בין בארץ ישראל בין בחוצה לארץ. ובזמן שהוא חרב אפילו בארץ ישראל אין נוהגין.

שוע"ר סי' קסח

ט פת הבאה בכיסנין ... ובכלל זה מה שעושים בפורים עיסה רחבה וכפולה וממלאים אותה בשומשמן ... מברכין עליו בורא מיני מזונות.

י וכל זה כשהמילוי הוא מפירות וכיוצא בהם ... אבל אם המילוי הוא מדברים שדרך בני אדם לקבוע סעודה עליהם ללפת בהם את הפת כגון בשר ... אין מילוי זה מוציא את הפת הממולאת בו מתורת לחם גמור ... ויש אומרים שאין חילוק בין מילוי פירות למילוי בשר וגבינה וכיוצא בהם ולעולם מברך בורא מיני מזונות.

סדר ברכת הנהנין פ"ב

(ז) פת הבאה בכיסנין ... ואין בכלל זה עיסה הממולאת בשומשמן שעושין בפורים במדינות אלו שאין עיקר עשייתם לעדון ותענוג אלא למזון ולהשביע.

(ח) במה דברים אמורים כשהמילוי הוא ממיני מתיקה או מיני פירות הנאכלין לעדון ותענוג ולא למזון ולהשביע וגם אין דרך רוב העולם ללפת בהם הפת אבל אם המילוי הוא מבשר ... אין המילוי מוציא הפת מתורת לחם גמור ומברכין עליה המוציא וברכת המזון בכזית.

שוע"ר סי' קפח

יז היה אוכל בשבת ונמשכה סעודתו עד שחשיכה אפילו כמה שעות בלילה מזכיר של שבת בברכת המזון לפי שהכל הולך אחר התחלת הסעודה שאז חל עליו חיוב הזכרה מעין המאורע ולא נפקע ממנו חיוב זה ביציאת היום. וה"ה לראש חודש חנוכה ופורים. ויש אומרים שבראש חודש חנוכה ופורים הואיל ואין בהם תוספת מחול על הקדש אינו מזכיר מעין המאורע אחר שיצא היום. ואין נוהגין כן.

שוע"ר סי' רסז

ג כשם שאמרו לענין תפלה כך אמרו לענין קידוש היום, שיכול לקדש ולאכול מפלג המנחה ולמעלה אפילו אם לא התפלל ערבית עדיין, ובאכילה זו שמבעוד יום יוצא ידי חובת סעודה אחת מג' סעודות שחייב לאכול בשבת (כיון שכבר קיבל עליו תוספת שבת נעשה אצלו כשבת עצמה לכל דבר). ויש מחמירים שימשיך סעודתו בלילה עצמו שיאכל כזית לפחות אחר צאת הכוכבים כדי שיקיים ג' סעודות בשבת עצמה ... וטוב לחוש לדבריהם.

שוע"ר סי' תכט

א חכמים הראשונים תקנו בזמן שבית המקדש היה קיים שיתחילו הדרשנים לדרוש ברבים הלכות הרגל שלשים יום לפני הרגל דהיינו שמפורים ואילך ידרשו הלכות פסח.

תורת מנחם תשכ"ד ח"ב ע' 1280

ולכאורה, ע"פ החשבון ד"שלושים יום" – היו צריכים להתחיל לדרוש הלכות פסח יום אחד לפני פורים (י"ג אדר), דמכיון שבהלכות פסח נכללים גם הלכות **קרבן** פסח, שהקרבתו **בי"ד** ניסן (ולפני"ז – **אור** לארבעה עשר בודקין את החמץ"י) יש להתחיל לדרוש הלכות אלו שלושים יום לפני זה – **בי"ג** אדר.

מ"א סי' תרצב

א ושהחיינו, ויכוין בברכת שהחיינו גם כן על משלוח מנות וסעודת פורים שהם גם כן מצות (של"ה), ונראה לי דיכוין זה בברכת שהחיינו דיום כי זמנם ביום. ונ"ל דמי שאין לו מגילה לא יברך שהחיינו על משלוח מנות וסעודה דזהו דבר הנוהג בכל יום ובכל שבת ויו"ט דהא לא תקנו כלל ברכה עליהם.

מור וקציעה שם

ולא ידעתי מה בכך שהוא דבר נהוג, והלא בלאו מצות שילוח מנות וסעודה ראוי לברך על היום ... ככל מועדי ה' שמברכין עליהם זמן.

לקוטי שיחות חי"א ע' 346

במה שכתב בענין שהחיינו דמשלוח מנות – בסידור יעב"ץ כתב דיכוון בברכת זמן גם על משלוח מנות כו', ומי שאין לו מגילה גם כן יברך זמן.

שו"ע סי' תרצד

א חייב כל אדם ליתן לפחות שתי מתנות לשני עניים.

הגה, י"א שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר ומאחר שג' פעמים כתוב תרומה [מחצית] בפרשה יש ליתן ג' (מרדכי ריש פ"ק דיומא) ויש ליתנו בליל פורים קודם שמתפללים מנחה (מהרי"ל) וכן נוהגין בכל מדינות אלו ... ואין חייב ליתנו רק מי שהוא מבן עשרים ולמעלה.

מ"א שם

ב בליל פורים, ובמדינתנו נותין בשחרית קודם קריאת המגילה.

ג מבן עשרים וכו', זהו לדעת הר"ע מברטנורה, אבל התוספות יום טוב כתב שהפוסקים חולקים וסבירא להו דבן י"ג חייב ונשים פטורים. בהגהות מנהגים כתב דנשים וילדים חייבים, ולא ידעתי מנא ליה האי. ואיתא במשנה כל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו שוב אינו פוסק.

שו"ע סי' תרצה

א סעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו.

ב ...הגה, ורוב הסעודה צריך להיות ביום ולא כמו שנוהגין להתחיל סמוך לערב ועיקר הסעודה הוא ליל חמשה עשר.

טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה, וסמך לדבר ליהודים היתה אורה ושמחה, ודרשינן אורה זו תורה.

ד חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או של מיני אוכלים שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מנות לאיש אחד.

הגה, ויש לשלוח מנות ביום ולא בלילה.

מ"א שם

יא שתי מנות בשר, מבושלים, הראוי לאכילה. והוא הדין משקה.

יג לשלוח מנות ביום, והוא הדין מתנות לאביונים.